

ΕΓΕΝΝΗΘΗΝ ΕΝ ΔΡΑΧΜΑΝΙΩ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΕΛΑΤΕΙΑΣ ΕΝ ΕΤΕΙ 1889... ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΩΝ/ΝΟΥ ΔΗΜ. ΚΑΤΣΑΡΜΑ ΜΕΡΟΣ Ε'

Γράφει ο Παν. Γεωρ. Δημάκης, Υπεύθυνος Ιστορικού Αρχείου Δήμου Αμφικλείας Ελατείας Email: pgdimakis@gmail.com

Σύνοψις και σχόλια Δ' μέρους

Οξυδερκής και προικισμένος παρατηρητής ο Κων. Δ. Κατσαρμάς, αλλάζει πόλεις, ζητώντας να συναντήσει το άπιαστο Αμερικανικό όνειρο, στο μικρό χωριό. Gagetson, πού προσομοιάζει με το χωριό του, με φαρδείς δρόμους, αλλά έχει πολλά καταστήματα και το κυριότερο αγρεπαύλεις, μάλλον Βορειοευρωπαίων μεταναστών, εκτροφικών αγελάδων, πού διέθεταν το γάλα, επί τόπου, δείγμα σαφές, τής ελλείψεως εμπορικού δικτύου διανομής και συλλέγοντας δωρεάν και τα εν αφρονία μήλα, τα αυγά από τις διάσπαρτες, κλωσοφωλιές, ίσως και κανένα κοτόπουλο, εξασφάλιζαν τις απαραίτητες πρωτεΐνες, για την πολύωρη κοπιώδη, εργασία. Α-

Φωτό 1. Οι αδελφοί Κατσαρμά, ήδη φαίνονται να έχουν ενταχθεί, στην τοπική Αμερικανική κοινωνία, έχουν ξεφύγει, από την ανείπωτη μιζέρια τού μετανάστη και ποζάρουν καλοντυμένοι και καθαροί, ως αστοί τού αμερικανικού ονείρου, για να στείλουν το ανάλογο μήνυμα στους οικείους των, ότι τα κατάφεραν! That's all! Η φωτογραφία είναι αχρονολογητή και δεν αναγράφει διεύθυνση ή τοποθεσία. Από τα συμφοραζόμενα όμως, συνάγεται ότι είναι οι αδελφοί όρθιοι από αριστερά Κωνσταντίνος και Γεώργιος Κατσαρμάς. Έχει ταχυδρομηθεί από U.S.A. προς τον Αθανάσιον Γεωργίου Σταμόπουλον, Σχολάρχη εν Ελατεία, αδελφό τής μητέρας των, ο οποίος αναφέρεται πολλές φορές, στην βιογραφία τού Κ. Δ. Κατσαρμά, θετικά, και αρνητικά. Με μολύβι στο πίσω μέρος σημειώνεται... Αθανάσιον Σταμόπουλον... θείε Αθανάσιε, χαιρετε σάς στέλλομεν τήν φωτογραφία μας ίνα μάς ενθυμείστε επειδή ελησημονηθηκαμε μακράν υμών ευρισκόμενοι. Σάς ασπάζομαι ο ανεπιός σας. Κων/νος Κατσαρμάς. (Προφανώς για λογαριασμό και τών δύο άλλων).

νακαλύπτει τα καλά, τού πολιτισμού το Σαββατοκύριακο, στα θέατρα, week-end στην ακροποταμιά του Μισισίππη, το River-side, αγοράζοντας και φορώντας καινούρια κομμά ενδύματα, με τα οποία φωτογραφίζεται (φωτό 1). Φροντίζει δε να φέρει και τον αδελφό του Γεώργιον (σημ. 2), με μία έξοχη κίνηση, πού φανερώσει ψυχικό πλούτο, βγάζοντας του εισιτήριο Β θέσεως, ενθυμούμενος ότι είχαν στοιβαχτεί τότε ως κτήνη, εκείνοι, στην Γ θέση και τον έβαλε σε Στιλβωτήριο, με μισθό 15 δολάρια το μήνα. Η συνέχεια είναι, αρκούτως κατατοπιστική και μπορείτε, να παρακολουθήσετε στο κείμενο, τήν αφήγηση, πού τερματίζει το πρώτο μέρος, με τήν κήρυξη τού πολέμου, την επιστροφή και τήν κατάταξή του, στον Ελληνικό Στρατό.

Τέλος ενώ καλώς διήγομεν, εξακολουθώντας όμως, χάριν οικονομίας, να πλυνώμεθα μόνοι μας και να μαγειρεύομεν, εν ταυτά οι ίδιοι, θαυμάζοντες τας Αμερικανικάς ανακαλύψεις. Αίφνης κατά μήνα Σεπτέμβριον, ήλθε το χαρμόσυνο άμα και τρομερόν άγγελμα, ότι εν Ελλάδι γίνεται επιστράτευσις, και, συνεπώς άπαντες, οι ενήλικοι και μή, καλούμεθα, εις τας τάξεις τού στρατού ίνα ανταπεξέλθωμεν, κατά τού προσιωνίου εχθρού, τών Τούρκων, και, να υπερασπίσωμεν, τα δίκαια τής πατρίδος μας, κηρυχθέντος ταυτοχρόνως εν πολέμω, τού Μαυροβουνίου, Σερβίας, Βουλγαρίας, Ελλάδος, άπάντων συμμάχων (φωτό 2). Ενώ δε καθ' εκάστην επληροφορούμεθα, μετά χαράς τας νίκας, τών συμμάχων, ως και τών Ελλήνων κατά τών Τούρκων, δέν ηδυνάμεθα να ησυχάσωμε. Εγώ, καίτοι, αγύμναστος και μήν έχων ιδέαν, τών στρατιωτικών υποχρεώσεων, πλην τού ενθέρμου ζήλου, διά τήν πατρίδα μου, ησθανόμην και τού μεγάλου μίσους, κατά τών Τούρκων, ως εκ τής Ελληνικής Ιστορίας, ήν είχαν διδαχθεί εις τα σχολεία, ει-

χον και δέν είχαν ιδέαν, όπως αναχωρήσω, διά τήν Ελλάδα, όπως πολεμήσω, πλην όμως, ευρισκόμενου μεθ' ημών, και, τού θείου μου Ιωάννου Σταμοπούλου, αδελφού τής μητρός μου, και πρότινος αφιχθέντος, εις Αμερικήν, εφέδρου δε Δεκαπενέως, αναγινώσκοντος ημίν, τα τής στρατιωτικής νομοθεσίας, εις το ατομικόν του, βιβλιάριον. Αποφασίσθη εν τέλει, όπως αναχωρήσωμεν και ημείς, εξ Αμερικής και έλθομεν, εις τήν Ελλάδα, αναχωρήσαντες εν ταυτά, οι πλείστοι, και αφήσας οπίσω μου, μετά δακρύων, τον μικρόν μου αδελφόν Γεώργιον, απροστάτευτον. Αναχωρήσαντες σιδηροδρομικώς, διά Νέαν Υόρκην, μέσω Σικάγου, αλλά δι' άλλης σιδηροδρομικής εταιρείας, φθάσαντες κατευθείαν, εις Νέαν Υόρκη Ν, κατά τας αρχάς τού μηνός Δεκεμβρίου 1912. Ενταύθα εμείναν επί τίνας ημέρας, 10 ένα όλω, λόγω ελλείψεως ατμοπλοίου, διαμένοντες εν ξενοδοχείοις, όπου και ησθένησα ολίγον εκ πυρετού και αποφασίσαμε, να επιστρέψω, εις Σιου-Σίτυ, αλλά εντρεπόμενος να πράξω τούτο, αποφασισθείσης τής αναχωρήσεως μας, εν τέλει, εκ Νέας Υόρκης, τήν 16ην Δεκεμβρίου 1912, διά τού ατμοπλοίου "Μάρθα Ουάσιγκτον", πληρώσαντες διά το εισιτήριον μας, τρίτης θέσεως, δολάρια 50 έκαστος, διά Πειραιά.

(Τα ανωτέρω ελήφθησαν εκ τού τηρουμένων ημερολογίου μου, από τής αφίξεως μου, εις Αμερικήν Μάρτιον, μέχρι τής αναχωρήσεως μου, παραλειφθείσαν, πλείστων άλλων μικρών, λεπτομερειών, εργασίας, διαίτησις, αλλαγής οικιών και ονομάτων συνεπιβατών συνοίκων διά τού σύνοτον.)

Τήν 16ην Δεκεμβρίου 1912, εκπλεύσαμεν διά Πάτρας. Διηθόμεν εκ τής πόλεως Αλγερίου, όπου εν τώ ατμοπλοία, εγένετο συμπλοκή μεταξύ Ελλήνων και τουρκοαράβων, τών τελευταίων κρυβέντων. Η πόλις τού Αλγερίου, εκτισμένη εις πλαγιάς, έχουσιν λευκάτατας οικοδομάς εντός και κατά τήν κορυφήν αυτής. Το μέγχι αυτής ταξίδιον μας, ήτο σχετικώς καλόν.

Εκείθεν κατευθύνθημεν εις Νεάπολιν (φωτό 3), αφ όπου πάλιν αναχωρήσαμεν, μετά ολιγοωρον παραμονή, ιδών εκ νέου τόν Βεζούβιον καπνίζοντα και διελθόντες, εκ τού στενού Σικελίας και Ιταλίας, αφιχθημεν εν τέλει, εις Πάτρας, τήν 29ην Δ/βριου 1912, όπου επεπρωτο, να χάσωμεν αμέσως, κάθε ιδέαν περί καλαισθησίας τών Ελλήνων, εκ τής θέας τών ρυπαρώς ενδεδυμένων λούστρων. Αμέσως επιβιβάσθημεν τού ατμοπλοίου Τάσος και μέσω τής διώρυγος Κορίνθου, αφιχθημεν εις Πειραιά, τήν 30ην ιδίου μηνός, τήν 3ην μ.μ. ακριβώς, όπου πλήθος κόσμου και στρατιώται μάς ανέμενον. Διελθόντες εκ τού τελωνείου, κατευθύνθημεν εις Σταθμόν τού ηλεκτρικού σιδηροδρόμου, ανήλθομεν εις Αθήνας, εξελθόντες εις τόν Σταθμόν Μοναστηρίου και εκείθεν μεταβάντες, εις το επί τής οδού Ερμού Αιόλου Ξενοδοχείον ύπνου ή Λοεκρίς τού Κόλλια εκ Βελίτσας.

Εις Αθήνας παραμείνανε και τήν 31ην Δ/βριου 1912 παραμονήν τού Αγίου Παντελεήμονος, αναχωρήσαντες εκείθεν διά τού χωριόν μας, τήν 1ην Ιανουαρίου 1913 ημεραν τού Αγίου Βασιλείου, όντες πλην τών άλλων, πατριωτών οι κάτωθι: Ήτοι εγώ, ο θείος μου Ιωάννης, ο Χαράλαμπος και Νικόλαος Χαλαράμπους αδελφοί, ο Νίκος Ηλιόπουλος, ο Νικόλαος και Γεώργιος Δελής εκ Μανεσίου εξάδελφος Μου και Αθανάσιος και Λουκάς Μασσούκας. Μόλις περί τήν μεσημβριαν εφθάσαμεν, διά της αμάξης, εις τον σιδηροδρομικόν Σταθμόν Κηφισχωριου, εις τού χωριόν μας. Τούτο μοι εφάνη ως παλαιόν χαλασμένον και άσχημον και ουχί ωραιον, ως τού είχαν αφήσει. Τοιαύτη ήτο η πρώτη μου εντύπωσις, οι δε άνθρωποι όχι όπως πριν. Μόλις εστάθμευσεν ή άμαξα, ήλθαν αμέσως και μάς εναγκαλίσθησαν, ο πατήρ μου, ο οποίος μού εφάνη γέρων, διότι πλην τών μαλλιών του, είχαν σ-

φωτό 2. Η κήρυξις του πολέμου, των Βαλκανικών χωρών, κατά των προσιωνίων εχθρών του γένους, της Οθωμανικής κατοχής, συνεπήρε και τους απανταχού Έλληνες πατριώτες, οι οποίοι επιστέφουν, αθρόοι για να υπερασπιστούν τα δίκαια των σκλαβωμένων αδελφών των.

σπρίσει και τα μουστάκια του, ο παππούς μου Νικόλ. Σταμόπουλος, ο θείος μου Δημ. Τσολάκος και άλλοι. Κατόπιν εγώ, μετά τού πατρός μου, κατευθύνθημεν εις τήν οικίαν μας, όπου μάς υπεδέχθη η μητέρα μου (δηλαδή ή μητριά μου) με δάκρυα εις τους οφθαλμούς, εύρον δε τον μικρόν Νίκον, καίτοι μεγαλώσαντα, αλλά ή απογοητευσις πού ησθάνθη εις τήν ψυχήν μου, από το σπίτι μου το πατρικό, ίδια όταν καθήσαμεν να φάγωμεν, εις τον σοφράν (τραπέζι χαμηλόν), είναι απερίγραπτο και μέσα μου, αισθανόμουν μεταμέλεια, διότι επέστρεψα εις τήν Ελλάδα και δεν εκάθησα εις τήν Αμερικήν, να κάνω χρήματα πολλά και έπειτα να επιστρέψω. Εννοείται ότι οι συγγενείς εχάιροντο, ίδια πλην τών γονέων, ο γέρων πάππος μου και η γιαγιά μου. Διαμείνας εν τή πατρική οικία, περί τις 12 ημέρας, καλοπεριποιούμενος και φιλοξενούμενος, ως ξένος σχεδόν, υπό τών γονέων μου και συγγενών, εγγιζούσης τής προθεσμίας, προς κατάταξιν εις τόν στρατόν, ητοιμάσθημεν προς

τούτο, παραδώσας δε, εις τόν πατέρα μου, άπαντα τα χρήματα άτινα, εκ τής εργασίας μου, είχαν φέρει εξ Αμερικής και τα οποία ανέρχονται, εις δραχμάς χιλίας οκτακοσίας 1800, όπερ μοί επερίσευσαν, εκ τών εξόδων επιστροφής. Αναχώρησα πάλιν μετά δακρύων, εγκαταλείπων τήν πατρικήν καλύβα και ομού, μετά τού πατρός μου, μετέβημεν τήν 13ην Ιανουαρίου σιδηροδρομικώς εις Λαμίαν, όπου παρουσιασθείς εις το Στρατολογικόν Γραφείον, κατετάγην εις τόν στρατόν. Μετ' ολιγοήμερον διαμονήν μου, ο πατήρ μου επέστρεψεν αμέσως εις τού χωριόν μας, ανεχώρησα με φύλλον πορείας δι' Αθήνας, διελθών και πάλιν εκ τού χωριού, διά δύο ημέρες. Φθάσας εις Αθήνας προσεκολληθήν εις τόν 2ον λόχον, τού εμπέδου 1ου Συντάγματος, όπου εγυμναζομεθα εις τά τού Στρατού, προπαρασκευαζόμενοι διά τού μέτωπον. Εις Αθήνας διήγον βίον καλόν, εξοδεύων πολλάκις, προς συντήρησιν εξ ιδίων, λόγω τού ότι δεν μού ήρесе, το συσσίτιον τού λόχου πολλάκις. Εις Αθήνας ησθένησα ολίγον, και ο πατήρ μου, ήλθε τροχάδην εις Αθήνας, ίνα με ιδη. Τήν 20ην Φεβρουαρίου 1913, καθήμενος μετά του Δεκανέως Γριμάνη, Μαθητού τής Σχολής Ευελπίδων, εις τίνα θέσιν και απολαμβάνοντες, τον ήλιον θερμαινόμενοι, ακούωμεν εξαίφνης κωδωνοκρουσίας και πυνθανομενοι, περί τής απρόοπτου αυτής καταστάσεως, μανθανομεν ότι έπεσε, το απόρρητον φρούριον Μπιζιανίου Ιωαννίνων, κατεχόμενον εισέτι υπό τών τούρκων και διά τού οποίον, πολύ αίμα είχε χυθεί, τελειώνοντας πλέον, τήν εκδίωξιν τών τούρκων, εκ τής Βαλκανικής Χερσονήσου. Αμέσως εγένετο παρέλασις εκ 15 χιλιάδων στρατού, εν τή πλατεία Συντάγματος, τής μουσικής παιανιζούσης, τον Εθνικόν Ύμνον. Έχαιρον διά τού μέγα γεγονός και ελυπούμην συνάμα, διότι λόγω, τής μη εισέτι τελείας αναρρώσεως, εκ τής ως προείπον, ασθενείας, δεν ηδυνάμην να μετάσχω τής τοιαύτης τελετής. Περί τήν δειλην κατήλθον εις τήν αγοράν και βλέπω, άπασαν τήν πόλιν, σημαιοστόλιστον και πανηγυρίζουσαν, περί δε τήν 4ην μ.μ. ώραν εψάλη δοξολογία εν τώ Μητροπολιτικώ Ναώ τών Αθηνών.....

Ενώ η περιπέτεια συνεχίζεται, η συνέχεια διακόπτεται και αποσπασματικά τμήματα, της συναρπαστικής αυτής βιογραφίας, ενός παιδιού αγροτικής οικογένειας τής Φθιωτιδος, πού πήγε, είδε και κατέγραψε λεπτομέρειες, τής ζωής τών μεταναστών στην Αμερική, πού δίνουν σχήμα στο Αμερικανικό όνειρο, θα αναρτώνται κατά διαστήματα και τμήματα, στο δδ για τούς ενδιαφερομένους, ως τήν ολοκλήρωση και τήν έκδοση ολοκληρωμένου τόμου.

Φωτο 3. Νάπολη 1900-σκηνή του δρόμου

Georgios Catsarmas	
New York Passenger Arrival Lists (Ellis Island)	
Given Name	Georgios
Surname	Catsarmas
Last Place of Residence	Drahmacon, Greece
Event Date	06 May 1912
Age	18y
Nationality	Greece, Greek
Departure Port	PIRAEUS
Arrival Port	New York
Gender	Male
Marital Status	S
Ship Name	

Σημ. 1 Ένα σημαντικό ντοκουμέντο που δεν ανευρίσκειται στους κοινούς καταλόγους αφίξεων του διαδικτύου της νήσου Ellis Island, που είναι και μοναδικό δείγμα, επιλογής βάσει των κοινωνικών διαστρωματώσεων και οικονομικών δυνατοτήτων αφικνουμένου